

CALEIDOSCOP

Luna noiembrie a anului trecut a fost, probabil, intervalul cel mai bogat în manifestări teatrale nu numai din 1995, ci și din întreaga perioadă post-revoluționară. Paralel cu Festivalul Uniunii Teatrelor din Europa, care a concentrat asupra-i, în mod firesc, atenția tuturor celor interesați de scenă, în țară s-au mai desfășurat două festivaluri (la Constanța și la Galați), iar la București au sosit în turneu câteva trupe și au avut loc aniversări ale unor teatre, diverse conferințe și simpozioane. Desigur, pentru o capitală europeană normală, o asemenea animație nu-i deloc ceva neobișnuit; dimpotrivă. Pentru „micul Paris”, însă, care mai are destul până să

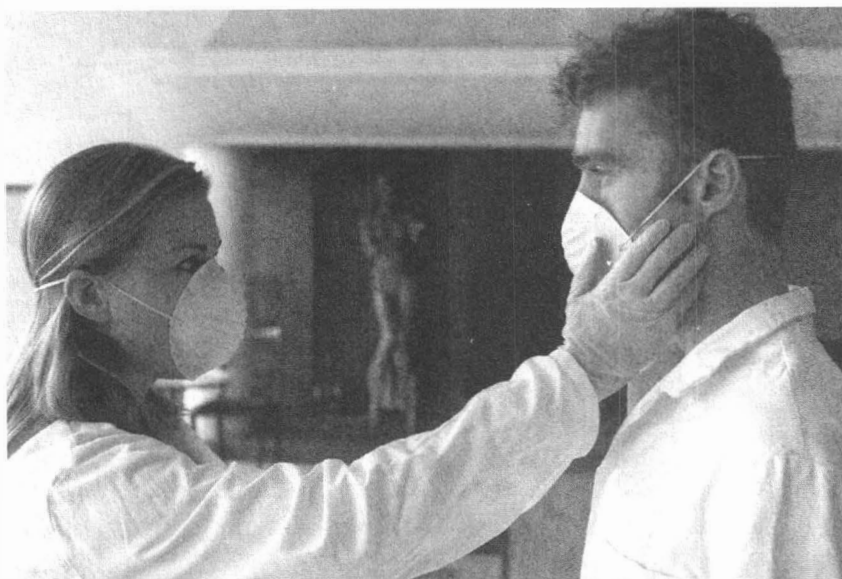
al unui seducător de Anca Visdei, scriitoare de origine română, ce trăiește în Franța. Regizorul și protagonistul acelei montări era Benoît Vitse, artist intens preocupat de cultura noastră, așa cum am putut constata (și) cu alt prilej, despre care va fi vorba mai încolo. Același companie și același regizor au adus în noiembrie la București (precum și la Iași, Ploiești, Alexandria, Turnu-Măgurele etc.) un spectacol intitulat **Dadaland** și construit pe texte de „Tristan Tzara and Co”, după cum spune programul, „Co” însemnând Tommaso Marinetti, Umberto Boccioni și alți câțiva futuriști italieni. Aceștia au fost prezenți în scenariu, alcătuit din combinarea

„arheologic” a Țării Dada (ar fi însemnat, de altminteri, o contradicție în termeni), ci a vrut să demonstreze că acest teritoriu al negării violente și batjocoritoare a tot ceea ce era unanim recunoscut drept „comme il faut” – religie, familie, societate, artă chiar – e încă viu și plin de surprize, că are încă energie și farmec. O energie ce nu s-a epuizat prin apariția progeniturilor „călușului de lemn” (**dada**), adică suprealismul, teatrul absurdului ori, de ce nu?, postmodernismul, și un farmec puțin nostalgic, dar deloc desuet, putând atrage publicul contemporan, obișnuit, de altfel, cu „agresiunile” de tot soiul. Demonstrația a fost înfăptuită de Benoît Vitse și de cei șapte actori ai săi – dintre care s-au impus mai ales „conferențiarul” David Choquet și Anna Andreotti, vedeta episoadelor teatrale – cu inteligență și umor, într-o reprezentație în același timp instructivă și agreabilă.

Dadaland ne-a făcut să ne amintim că (și, totodată, să ne întrebăm de ce) unii dintre cei mai iluștri promotori ai modernismului - Tristan Tzara, Eugen Ionescu sau chiar maestrul recunoscut al acestuia din urmă, Caragiale – s-au născut în România, pentru a se duce însă, apoi, să trăiască, să scrie și să moară pe alte meleaguri. Care să fi fost oare, pentru ei, Țara Dada?

Nu haina face actorul

E lucru știut că astăzi, din cauza neajunsurilor financiare, trupele noastre efectuează tot mai puține turnee. Nu-i greu să ne imaginăm, așadar, câte dificultăți a avut de rezolvat cel mai tânăr director de teatru din țară, Demeter András, conducătorul Teatrului „Csiky Gergely” din Timișoara, pentru a reuși să pornească într-o lungă deplasare al cărei punct terminus era Bucureștiul. Aici, ansamblul timișorean trebuia să prezinte, la Teatrul de Comedie, un spectacol pentru copii și una dintre cele mai recente producții ale sale pentru maturi, muzicalul **Omul din La Mancha** de Dale Wasserman, Mitch Leigh și Joe Darion. Spun „trebuia” pentru că prima reprezentație s-a suspendat; cea de a doua a stat și ea, vreme de aproape un ceas peste ora anunțată, sub semnul întrebării. De ce? Camionul cu decoruri se rătăcise undeva, pe drumurile patriei... În cele din urmă, din respect față de oamenii din sală, actorii și regizorul Vas Zoltán Iván (invitat de la Budapesta), au hotărât totuși să joace spectacolul, în haine „civile”, fără machiaj și servindu-se de câteva minime obiecte de recuzită,

 Moment din spectacolul **Dadaland**, conceput de Benoît Vitse, cu Compania Guillaume Calle

atingă măcar limita minimă a normalității, și, implicit, pentru micii parizieni doritori sau obligați să ia parte la toate aceste întâmplări teatrale, oferta s-a dovedit pur și simplu copleșitoare. Marile și mai puțin marile evenimente s-au aglomerat într-un soi de caleidoscop în perpetuă rotire, din care e greu să reții, spre examinare mai atentă, o imagine sau alta. Dar iată, totuși, câteva.

Călușul de lemn încă zvârle din copite

Compania franceză Guillaume Calle a mai fost în România acum aproape trei ani, când a prezentat, la prima ediție autentic internațională a festivalului de la Brașov, spectacolul **Groaznicul sfârșit**

feluritelor „manifeste” dadaiste cu poemele lui Tzara (inclusiv cele scrise în românește, la începutul activității lui literare), prin scurtele lor texte dramatice; s-a născut astfel o inedită „conferință” asupra mișcărilor culturale revoluționare din primele decenii ale secolului, ilustrată cât se poate de convingător prin momentele de „teatru în teatru”. Firește, fiind vorba despre un **spectacol**, conferința în chestiune a fost la rândul ei rezolvată în termeni teatrali: discursul, împărțit „pe voci”, nu era declamat. ci jucat, folosindu-se decoruri, costume, machiaj, precum și fragmente din muzica lui Erik Satie - și el, compozitor de avangardă în epocă. Spectacolul, vorbit în trei limbi (franceză, italiană și română), a urmărit nu o reconstituire de tip

pescuite la rezezeală din magazia teatrului-gazdă. A fost acesta un act de donchișotism? Nu, pentru că astfel, fără a fi distrasă de elemente „decorative”, atenția publicului s-a concentrat exclusiv asupra interpreților și, din când în când, a muzicii (binecunoscută din filmul cu Peter O'Toole). Așa că aceia care nu știau au putut descoperi că la Teatrul „Csiky Gergely” există o trupă bună, alcătuită în majoritate din actori tineri, o trupă temeinic antrenată corporal și vocal, ale cărei personalități – István István (Sancho Panza), Dukász Péter, Higyed Imre, Stadler Andrea, printre alții – au izbutit nu numai să fie la înălțimea invitațiilor Puskás Tamás (vedetă a operetei budapestane, puțin rigid în rolul Don Quijote) și Gajdó Delinke (Aldonza), ci și să-i depășească uneori prin naturalețea și prospețimea jocului.

În ultimul timp, Teatrul Maghiar din Timișoara a (re)devenit o instituție demnă de luat în considerație; cel mai convingător argument în acest sens îl constituie spectacolul **Soldații** de Robin White, care, la Festivalul de teatru scurt de la Oradea, a obținut premiul de regie și nominalizări la toate celelalte premii. Este o dovadă că, în lupta cu feluritele

mori de vânt, Demeter András are șanse importante să iasă victorios.

Războiul continuă din lipsă de combatanți

Dacă toate fondurile cheltuite în timp pentru organizarea, cu tot soiul de prilejuri, a unor simpozioane, colocvii, mese rotunde ș.a.m.d., unde se discută la nesfârșit și fără folos despre dramaturgia națională contemporană, ar fi fost puse la un loc și oferite unor persoane sau instituții interesate, probabil că acum am fi avut mai multe piese originale jucate și, firește, mai puține motive să organizăm simpozioane, colocvii, mese rotunde ș.a.m.d. Cum, însă, pare că e în natura noastră să fim scumpi la tărățe și ieftini la făină, lucrul acesta nu se face. Dar, bineînțeles, se discută despre el. S-a discutat, din nou, în cadrul simpozionului despre dramaturgia țărilor din Est și problemele ei curente, simpozion oblatuit de Ministerul Culturii și Centrul de cultură Mogoșoaia și desfășurat, între 16 și 19 noiembrie, la sediul acestei din urmă instituții. Lista participanților „in spe” cuprindea vreo 37 de nume; pe lângă

dramaturgi, victime constante ale nepăsării și ale simpozioanelor, mai fuseseră poftiți critici, secretari literari, regizori și directori de teatru. Ca de obicei în asemenea situații, ultimele două categorii profesionale s-au remarcat prin absență (excepție au făcut Theodor Cristian Popescu, care, în ziua a doua, a citit un referat despre relația directorului de scenă cu textul, și, respectiv, Calistrat Costin, conducătorul Teatrului Bacovia din Bacău). Așa încât puținii rătăciți în frumoasa ctitorie brâncovenească – vânată asiduu, de altfel, de diverse foruri culturale iubitoare de ziduri mucegăite și pește proaspăt –, mai ales autori (Dimitru Solomon, Radu F. Alexandru, Ioșif Naghiu, Tudor Popescu, Paul Ioachim, tânărul Dan Mișu ș.a.), au discutat, între dânsii ori cu cei câțiva secretari literari pensionați sau încă în funcție, despre dramaturgia contemporană românească (despre restul Estului n-a prea venit vorba, căci n-au venit nici reprezentanții săi), despre cât de valoroasă și de nedreptățită este ea și despre ceea ce ar trebui făcut pentru ca lucrurile să se îndrepte – desigur, în ce privește nedreptățirea. La o concluzie eficientă nu s-a ajuns, cum nu s-a ajuns

în nici una dintre ocaziile similare; ori să se fi întâmplat asta în ultima zi, taman când, personal, n-am mai onorat reuniunea? Măcar de-ar fi așa! Altminteri, printre invitați s-au numărat – și au participat cu însuflețire la dezbateri – oaspeți francezi, olandezi și belgieni, precum regizorii și directorii de trupă Madeleine Fabrice, Pierre Orma, Benoît Vitse, care nu numai că vorbesc despre dramaturgia românească, mai nouă ori mai veche, ci o și pun în scenă, în teatrele și țările lor. A-i întâlni a fost singurul câștig al simpozionului de la Mogoșoaia. În rest, așteptăm cu nerăbdare următoarea dezbateră despre dramaturgia națională; firește, în lipsa regizorilor.

■ ALICE GEORGESCU

Puskás Tamás (Don Quijote) și Gajdó Delinke (Aldonza) în Omul din La Mancha, așa cum arată spectacolul pe scena maghiară din Timișoara...

